

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.4 ขอบเขตและวิธีการวิจัย	4
บทที่ 2 ความหมายและท่าทีต่อความตายในโลกตะวันตก	5
2.1 ความหมายและท่าทีต่อความตายแบบจิตนิยม	6
2.1.1 องค์ประกอบของชีวิต	6
2.1.2 ธรรมชาติของชีวิต	9
2.1.3 สวรรค์ที่แท้จริงของชีวิต	11
2.1.4 ชีวิตและวิญญาณอมตะ	12
2.1.5 ความหมายของความตาย	14
2.1.6 ท่าทีต่อความตายแบบจิตนิยม	14
1. ชีวิตของมนุษย์มีแบบหรือธรรมชาติ	14
2. อิสระภาพของมนุษย์	15
3. คุณค่าของมนุษย์	15
2.2 ความหมายและท่าทีต่อความตายแบบสสารนิยม	16
2.2.1 องค์ประกอบของชีวิต	17
2.2.2 ธรรมชาติของชีวิต	18
2.2.3 สวรรค์ที่แท้จริงของชีวิต	19
2.2.4 ชีวิตและเครื่องจักรกล	21
2.2.5 ความหมายของความตาย	22
2.2.6 ท่าทีต่อความตายแบบสสารนิยม	22
1. สวรรค์หรือธรรมชาติ	23

2. อีสรภาพของมนุษย์	23
3. คุณค่าของมนุษย์	23
บทที่ 3 ความหมายและท่าทีต่อความตายในปรัชญาอรรถิถิาวินยม	26
3.1 ความหมายของความตายแบบอรรถิถิาวินยม	27
3.1.1 สภาวะของมนุษย์	28
3.1.2 สารัตถะที่แท้จริงของมนุษย์	37
3.1.3 ชีวิตและความตาย	41
3.1.4 ความหมายของความตาย	49
3.2 ท่าทีต่อความตายในปรัชญาอรรถิถิาวินยม	50
3.2.1 เสรีภาพ	51
3.2.2 ความรับผิดชอบ	54
3.2.3 ความหมายและคุณค่าของความตาย	56
บทที่ 4 ความตายในทัศนะของกามูส	62
4.1 สภาวะของมนุษย์	63
4.2 สารัตถะที่แท้จริงของชีวิต	68
4.3 ชีวิตและความตาย	82
4.4 ความหมายของความตาย	95
บทที่ 5 ท่าทีต่อความตายในทัศนะของกามูส	97
5.1 เสรีภาพ	97
5.2 ความรับผิดชอบ	105
5.3 ความหมายและคุณค่าของความตาย	111
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	115
ภาคผนวก	119
บรรณานุกรม	135
ประวัติผู้เขียน	137

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ทัศนะที่มนุษย์มีต่อความตายเป็นปัญหาหนึ่งที่มีความสำคัญในการศึกษาปรัชญา ความตายเป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งในชีวิตมนุษย์ ซึ่งก่อให้เกิดความหวาดวิตกกังวลกลัว เมื่อต้องเผชิญกับความตาย อย่างไรก็ตามความตายเป็นความจริงที่มนุษย์ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และต้องเป็นปัญหาให้มนุษย์ขบคิด เพื่อให้มีพลังในการเผชิญหน้ากับความตาย พร้อมทั้งเกิดพลังสร้างสรรค์ในการดำรงชีวิตอยู่

ปรัชญาตะวันตกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้เพียรพยายามที่จะศึกษาและอธิบายความหมายของความตาย เพื่อให้เกิดพลังในการต่อสู้ ในการดำรงชีวิตอยู่ กล่าวโดยสรุปแล้ว แนวทางในการศึกษาและอธิบายความหมายของความตายมีอยู่ 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

1. การอธิบายความหมายของความตายตามแบบจิตนิยม ซึ่งอธิบายว่า ความตายเป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงจากสถานะหนึ่งไปสู่อีกสถานะหนึ่งของวิญญาณ (Soul) ความหมายของความตายจึงมีนัยสำคัญอยู่ที่ว่า เมื่อตายไปแล้วจะไปไหนและเป็นอะไรต่อไปอีก

2. การอธิบายความหมายของความตายตามแบบสสารนิยม ซึ่งอธิบายว่า ความตายเป็นการสิ้นสุดของกระบวนการดำรงอยู่ของชีวิต ไม่มีปัญหาใด ๆ ที่จะต้องนำมาขบคิดเกี่ยวกับความหมายของความตาย (ที่เป็นนามธรรม) หลังจากตายไปแล้วการศึกษาเรื่องความตายมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การชลอความตายให้เกิดขึ้นช้าที่สุดเพื่อจะได้มีชีวิตยืนยาวที่สุด

การอธิบายความหมายของความตายทั้ง 2 ลักษณะนี้ นำไปสู่บทสรุปที่แตกต่างกัน และมีปัญหาตามมาต่างกัน กล่าวคือ การอธิบายความหมายของความตายแบบจิตนิยมนำไปสู่บทสรุปอันเป็นนามธรรมที่ยุ่งยากต่อการพิสูจน์ และทำให้ความตายมีความหมายอยู่ที่หลังจากตายไปแล้ว ในขณะที่การอธิบายความหมายของความตายตามแบบสสารนิยม นำไปสู่บทสรุปที่เกิดผลกระทบต่อจินตนาการและความหวังในการดำเนินชีวิต อันเป็นพลังในการต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ

อัลแบร์ กามูส์ (Albert Camus, 1913 - 1960) นักปรัชญาและนักประพันธ์รางวัลโนเบลชาวฝรั่งเศส เชื้อสายอัลจีเรีย เป็นที่รู้จักและมีอิทธิพลต่อคนรุ่นใหม่อย่างกว้างขวาง และนับเป็นนักอัตถิภาวนิยม (Existentialist) ที่สำคัญคนหนึ่งของฝรั่งเศส แม้กามูส์จะไม่ยอม ระบุว่าตนเองเป็นนักอัตถิภาวนิยม เพราะถือว่าตนเองไม่มีความคิดที่เป็นระบบ มีเพียงท่าทีของ ความคิดที่ไม่พอใจกับความคิดปรัชญาที่เป็นระบบ' แต่กามูส์ก็ยังได้รับสมญานามจากวงการปรัชญาชนว่า เป็นบิดาแห่งปรัชญาว่าด้วยความไร้สาระ(Absurdity) ทศนะของกามูส์ที่มีต่อชีวิตว่าไร้สาระสอดคล้องกับภาวะสับสน ไร้ความหวังของคนตะวันตกในสภาพ สังคมที่คนต้องทำงานร่ำกับเครื่องจักรประกอบกับ ภาวะสงครามที่ผู้คนต้องเผชิญกับความตายอยู่ ทุกเมื่อเชื่อกัน นับว่าสงครามเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นความไร้สาระของชีวิตได้ดีทีเดียว งานเขียนของ กามูส์ เช่นนวนิยายเรื่อง คนนอก (L'etranger) ความเรียงเรื่อง ตำนานทรอม (Le Mythe de Sisyphe) ความเรียงเชิงปรัชญาการเมืองเรื่อง มนุษย์ขบถ (L'homme Re'volte') มี เนื้อหาสาระที่มุ่งวิจารณ์ความคิด และการปฏิบัติ พร้อมทั้งกระตุ้นให้ผู้อ่านหาทางแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ยิ่งกว่าจะป้อนวิธีแก้ไขสำเร็จรูปให้ ความสุขและเสรีภาพมีความหมายยิ่งใหญ่สำหรับกามูส์ ซึ่งเขาเรียนรู้จากชีวิตที่ทุกข์ยาก เสรีภาพมิใช่การกระทำทุกสิ่งทุกอย่างในสิ่งที่ตัวเองพอใจ แต่เป็นความสำนึกร่วมที่ต่อต้านการกดขี่ เพื่อแสดงถึงวิญญาณรักอิสระของมนุษย์²

ดังนั้น กามูส์จึงไม่เห็นด้วยกับการอธิบายความหมายของความตาย ตามแบบจิตนิยมที่ทำให้ความหมายของชีวิตเป็นนามธรรม และห่างไกลไปจากปรากฏการณ์ที่เป็นจริงในชีวิตประจำวัน เป็นชีวิตที่มุ่งค้นหาสาระัตถะ (Essence) ซึ่งมีความหมายอยู่ในอนาคตที่ห่างไกลไปจากอัตถิภาวะ (Existence) ซึ่งเป็นสภาวะความมีอยู่ หรือดำรงอยู่ของมนุษย์ในปัจจุบันและในขณะเดียวกันเขาก็ไม่เห็นด้วยกับการอธิบายความหมายของความตายตามแบบสสารนิยม ที่ทำให้ชีวิตมนุษย์มีความหมายไม่แตกต่างไปจากวัตถุสสารอื่น ๆ กามูส์เห็นว่าความตายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ความหมายของความตาย กับความหมายของชีวิต จะต้องสัมพันธ์กันและต้องเข้าใจให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ความตายเปรียบเสมือนกุญแจสำคัญ ที่จะไขไปสู่ความเข้าใจความหมายของชีวิต ความตายเป็นทั้งข้อเท็จจริงและเป็นอุปสรรคที่ก่อให้เกิดการประจักษ์แจ้งต่อเงื่อนไขของการดำรงชีวิตอยู่ แม้ว่าความตายจะทำให้ชีวิตมนุษย์ดูเหมือนไร้แก่นสาร แต่ถ้าไม่มีความตาย

¹ กิรติ บุญเจือ. ปรัชญาอัตถิภาวนิยม (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2522), หน้า 144.

² อัลแบร์ กามูส์. คนนอก (L'etranger). แปลโดย อำพรธณ โอตระกูล, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ : ดวงกมล, 2522), หน้า 9-26.

มนุษย์ก็จะไม่รู้จักราคค่าของชีวิต คนบางคนแก้ปัญหาด้วยการฆ่าตัวตาย นั่นมิใช่เพื่อแสดงสัจจะอันเป็นแก่นสาร แต่เพื่อแสดงให้เห็นว่า ชีวิตเป็นสิ่งมีค่า เขายอมสละชีวิตเพื่อบอกกับผู้ที่อยู่ข้างหลังถึงคุณค่าอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่อธิบายด้วยเหตุผลไม่ได้ ความตายก็ทำนองเดียวกันมีความหมายสำหรับคนมีชีวิตอยู่เท่านั้น เมื่อตายไปแล้วทุกสิ่งเป็นเรื่องของคนอื่น³ ฉะนั้น ความหมายของความตายในทัศนะของกามูส์ คือความมีสำนึกต่อการดำรงอยู่โดยไม่ยอมจำนนและ แสดงเสรีภาพที่จะมีชีวิตให้ยาวนานและมีคุณค่ามากที่สุด งานเขียนของกามูส์ ปรากฏรูปแบบของความตายที่พบเห็นได้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน อาทิ ความทุกข์ ความยากไร้ของผู้คน ความอยู่ติธรรมในสังคม สงคราม และโรคภัย เพื่อให้มนุษย์ได้ตระหนัก และหันมาทบทวนถึงระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคมที่มนุษย์สร้างขึ้น ว่าเป็นคุณค่าที่เหมาะสมแล้วหรือยัง และคุณค่าเหล่านั้นยกระดับจิตใจของมนุษย์ให้เต็มเปี่ยมด้วยความรักเสรีภาพ และมีศักดิ์ศรีมากขึ้นเพียงใด หากไม่เป็นดังนี้ มนุษย์ทุกคนก็สามารถต่อต้านได้เพื่อความอยู่รอดของตนเอง และเพื่อนร่วมโลก ความตายจึงมีความหมายกับปัจจุบัน ไม่ใช่อนาคต หรือโลกหน้า

ผู้วิจัยเห็นว่า ความตายในทัศนะของกามูส์เป็นผลทำให้เกิดความหมายใหม่ในทางปรัชญา ซึ่งมีผลกระทบต่อจริตและประเพณีในสังคมดั้งเดิม จึงควรศึกษาให้ชัดว่า ความตายในทัศนะของกามูส์มีความหมายในลักษณะใด และมนุษย์ควรใช้เสรีภาพ ด้วยความสำนึกรับผิดชอบอย่างไรในการกำหนดความหมายของชีวิต

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหมายเกี่ยวกับความตาย ในนัยต่าง ๆ ตลอดจนท่าทีต่อการกำหนดความหมายของความตายในการดำเนินชีวิตตามทัศนะของกามูส์
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวความคิดของกามูส์เกี่ยวกับเสรีภาพ ความรับผิดชอบและประเด็นปัญหาทางจริยธรรมซึ่งมีนัยความหมายสัมพันธ์อยู่กับความตาย และมีผลกระทบต่อระบบจริตและสังคม

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

³ Camus, Albet. *The Myth of Sisyphus*. Trans. Justin O'Brien, (U.K : Penguin, 1981), p.11-13.